

Л. Д. Борисенко, Т. Є. Катаєва, кандидати с.-г. наук,
Донецька дослідна станція ІОБ НААН

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НОВОГО РАННЬОСТИГ- ЛОГО СОРТУ ЦИБУЛІ ЗАПАШНОЇ МЕДЕЯ

Завдяки використанню виділених вихідних форм, створено новий ранньостиглий сорт цибулі запашної Медея, який за продуктивністю і біохімічними показниками перевищує стандарт. Визначено, що розміщення рослин у кількості 1100-1200 тис. шт./га є оптимальним.

Ключові слова: Цибуля запашна, сорт, випробування, урожайність

Вступ. Останнім часом багаторічні види цибулі набули широкого розповсюдження в практиці закордонного овочівництва та користуються великою популярністю серед споживачів у країнах Заходу. Вони мають широкий ресурсозберігаючий потенціал і здатні забезпечити конвейер надходження свіжої продукції, поєднують врожайність, ранньостиглість та тривалий період споживання [1]. В Україні ще недостатньо проводять селекційну роботу з багаторічними видами цибулі, тому створення нових сортів та вдосконалення їх сортової технології є досить актуальним науковим завданням.

Деякі літературні джерела свідчать, що останнім часом в ряді країн Європи і в США набуло поширення вирощування цибулі порей як делікатесної страви на відбілене несправжнє стебло. В країнах Східної Азії в подібному напрямі використовують багаторічні види цибулі. Морфо-анатомічні особливості цибулі запашної дозволяють застосувати і до неї такий спосіб вирощування.

Метою дослідної роботи було створення нового сорту цибулі запашної та вдосконалення його сортової агротехніки. Для виконання цього наукового завдання було вивчено продуктивно-морфологічні особливості цибулі *A. Odorum* L. і виявлено джерела, адаптовані до умов Степу.

Методика досліджень. Науково-дослідну роботу проводили на Донецькій дослідній станції ІОБ НААН у 2006-2010 рр. методом адаптивно-аналітичної селекції, використовуючи клоновий добір. Посухостійкі генотипи добирали шляхом паралельної оцінки в різних за

© Борисенко Л. Д., Катаєва Т. Є., 2012.

віком розсадниках згідно із загальноприйнятими методиками [2-5]. Рослини вирощували за різними схемами, на високому вирівняному агротехнічному фоні і в оптимальні строки. Дослідження супроводжувались фенологічними спостереженнями за ростом і розвитком рослин, їх описом та біометрією. Стійкість до хвороб визначали на природному інфекційному фоні. Математичний обробіток даних врожаю проводили методом дисперсійного аналізу [6], а економічні показники розраховували, виходячи з цін та розцінок року.

Результати досліджень. Протягом років досліджень проаналізовано колекційний матеріал та проведено добір за ботаніко-морфологічними особливостями і найбільшим накопиченням рослинами надземної маси. У селекційному розсаднику використовували генетичні джерела, стійкі проти пероноспорозу, з яких за комплексом корисних ознак виділено ранньостиглу, з інтенсивним відростанням після перезимівлі, місцеву форму сорту Опитне Л-57, яку було ідентифіковано як сорт Медея і розпочато випробування. За роки досліджень під час вегетації проведено нагортання ґрунту та зроблено контрольні вимірювання рослин другого і четвертого років життя (табл.).

Встановлено, що сорт Медея здатний до збільшення довжини несправжнього стебла (35%) та його діаметра (18%), що сприяло збільшенню середньої маси цибулинки (50%) та контролювалося генотипами і формувалося пропорційно. Після повторних нагортань ґрунту відмічено збільшення морфологічних параметрів нового сорту порівняно зі стандартом.

Новий сорт має період використання 150-160 діб, загальну врожайність – 16,3 т/га, що на 18% перевищує стандарт.

Дослідженнями доведено позитивну реакцію цибулі запашної сорту Медея на загущення, що може збільшувати врожайність до 18,0 т/га. Максимально результативною для вирощування нового сорту виявилась густина розміщення рослин 1100-1200 тис.шт./га. За фенологічними спостереженнями, суттєвої різниці у проходженні фенофаз рослинами, які вирощували за різних площ живлення не відмічено, дані за роками узгоджуються. Впровадження нового сорту забезпечує річний економічний ефект 1,6 тис. грн./га.

Висновки. В результаті селекційної роботи, методом адаптивно-аналітичної селекції створено сорт цибулі запашної Медея, який проходить державне випробування.

Бібліографія.

1. Глухов А. З. Редкие овощные растения и перспективы их использования на Юго-востоке Украины /А. З. Глухов, Д. Р. Костырко, З. С. Голачев // НАН Украины. Донецкий ботанический сад. - Донецк: Агентство Мультипресс., 1998. -149 с.

2. Чернишенко Т. В. Методичні рекомендації по селекції овочевих рослин родини цибулевих (Alliaceae) /Т. В. Чернишенко, К. І. Яковенко, О. М. Біленька, Н. Г. Дьоміна //Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур. За ред. Т. К. Горової, К. І. Яковенка. – Х.: ІОБ УААН, 2001. – 641 с.

3. Методика проведення експертизи сортів на відмітність, однорідність та стабільність (ВОС) // Охорона прав на сорти рослин. – Частина 2. – К. – 2008. – С. 244-254.

4. Горова Т. К. Селекція, технологічні прийоми та особливості на-сінництва багаторічних цибуль: Методичні рекомендації / Т. К. Горова, Л. Д. Борисенко, Г. І. Яровий та ін. – Х. – 2006. – 24 с.

5. Методика державного сортовипробування сільськогосподарських культур. – К., 2000. – Вип. 1. – 100 с.

6. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта / Б. А. Доспехов. – М.: Колос, 1973. – 366 с.

Л.Д. Борисенко, Т.Е. Катаева

Особенности выращивания нового раннеспелого сорта лука душистого Медея

Резюме. Благодаря использованию выделенных исходных форм создан новый сорт лука душистого Медея, который по продуктивности и биохимическим показателям превышает стандарт. Установлено, что размещение растений в количестве 1100-1200 тыс.шт./га является оптимальным.

L.D. Borysenko, T.Ye. Kataieva

Peculiarities of growing new early variety of fragrant onion Medey

Summary. Owing to use of the singled out initial forms there is created a new early variety fragrant onion Medey, which tip the standards by early ripening and biochemical indices. It is defined, that the plant density of 1100-1200 thousand plants per/ha was optimal.

Характеристика нового сорту цибулі запашної сорту Медея
(середнє за 2008-2010 рр.)

Показник, одиниця виміру	Медея	Етюд st	Відхилення від st		НІР ₀₅
			+,-	%	
Загальна врожайність, т/га	16,3	13,8	+2,5	118	8,9
Середня маса несправжньої цибулинки, г	15	10	+5,0	150	2,1
Середня довжина несправжнього стебла, см	19	14	+5,0	135	0,9
Середній діаметр несправжнього стебла, см	2,0	1,7	+0,3	118	0,4
Прибуток, тис.грн./га	10,0	8,4	+1,6		